

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๖/๒๕๕๖

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง หัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่าขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ ประกอบมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ (กรณีหัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่าไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าของนายทะเบียนพรรคการเมือง)

ด้วยหัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่ายื่นคำร้องลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ ประกอบมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗

๑. สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้อง

๑.๑ พรรคชีวิตที่ดีกว่าซึ่งได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้มีการแก้ไขข้อบังคับพรรคโดยมติของที่ประชุมใหญ่สามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และพรรคชีวิตที่ดีกว่าได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามหนังสือที่ พชก. ๐๗๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ แล้ว แต่พรรคชีวิตที่ดีกว่าได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๒๖๓๖ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๕ เรื่องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าว่านายทะเบียนพรรคการเมืองสั่งให้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าบางส่วนและไม่ตอบรับบางส่วน โดยข้อบังคับที่ตอบรับ คือ ข้อ ๕ ข้อ ๑๕ ข้อ ๒๐ วรรคหนึ่ง ข้อ ๒๘ ข้อ ๓๑ ข้อ ๓๕ ข้อ ๔๒ ข้อ ๔๗ และข้อ ๕๕ สำหรับข้อบังคับที่ไม่ตอบรับ คือ ข้อ ๒๐ วรรคสอง ข้อ ๒๗ ข้อ ๒๕ ข้อ ๔๐ ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๕

๑.๒ เหตุผลที่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคดังกล่าวสรุปได้ ดังนี้

ข้อ ๒๐ วรรคสอง ซึ่งให้ยกเลิก ข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) ที่ระบุให้กรรมการบริหารพรรคสิ้นสภาพลงทั้งหมด หากกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามของกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด และให้หัวหน้าพรรคมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการบริหารพรรคทำหน้าที่แทน แต่ถ้าตำแหน่งที่ว่างลงเป็นตำแหน่งหัวหน้าพรรคให้รองหัวหน้าพรรคลำดับต้นทำหน้าที่แทนนั้นนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่าไม่ควรตอบรับการเปลี่ยนแปลง เพราะจะทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีตำแหน่งไม่ครบตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

ข้อ ๒๗ ซึ่งระบุให้หัวหน้าพรรคมีอำนาจในการพิจารณาจัดตั้งสาขาพรรคอาจไม่สอดคล้องกับอำนาจของคณะกรรมการบริหารพรรคตามข้อ ๒๑ (๘) ที่กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีอำนาจในการจัดตั้งสาขาพรรคและการตั้งกรรมการสาขาพรรคจะขัดกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๑ (๕) ที่กำหนดให้เลือกตั้งกรรมการสาขาพรรค

ข้อ ๒๕ ซึ่งให้ตั้งคณะกรรมการสาขาพรรค ไม่อาจทำได้ เพราะขัดต่อมาตรา ๑๑ (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กำหนดให้เลือกตั้งกรรมการสาขาพรรคและกรณีการเลือกตั้งกรรมการสาขาพรรคไม่จำเป็นต้องพิจารณาเรื่ององค์ประชุม

ข้อ ๔๐ ซึ่งพรรคได้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรคดังกล่าวมาแล้ว ๒ ครั้ง คือ ในครั้งแรกจากจำนวน ๑๐๐ คน เป็น ๓๐ คน และต่อมาเหลือเพียง ๒๕ คน และการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค ฯลฯ ให้กระทำในที่ประชุมใหญ่ของพรรค ตามมาตรา ๒๕ เมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกพรรคที่มีจำนวน ๘,๒๐๓ คน มีสาขาพรรค ๑๖ สาขา แต่การประชุมใหญ่พรรคมีองค์ประชุมเพียง ๒๕ คน ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมาก อันทำให้ไม่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารพรรคได้ดี ซึ่งไม่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ข้อ ๔๔ ซึ่งเป็นเรื่องการประชุมใหญ่ของพรรคที่ใช้ถ้อยคำว่าให้คณะกรรมการสาขาพรรคควรจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคปีละครั้งนั้นมีความไม่ชัดเจน เพราะหากมีเรื่องเร่งด่วนก็จะไม่สามารถจัดการประชุมได้หากเคยมีการประชุมไปแล้ว

ข้อ ๕๕ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่สาขาพรรค ซึ่งได้มีการแก้ไขมาแล้ว ๒ ครั้ง จากจำนวน ๓๐ คน เป็น ๑๕ คน และแก้ไขไม่น้อยกว่า ๕ คน ซึ่งจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่สาขาพรรคจะมีจำนวนมากกว่าคณะกรรมการสาขาพรรค ซึ่งมีอยู่ ๗ คน เพียง ๒ คน ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมาก อันไม่เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ จึงไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑.๓ พรรคชีวิตที่ดีกว่าเห็นว่าเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวที่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรค นั้นมิได้นำมาตรา ๓๓ ที่ให้นำมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ความในมาตรา ๑๕ (๒) บัญญัติให้ข้อบังคับพรรคต้องไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐ และข้อบังคับของพรรคชีวิตที่ดีกว่าไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐ ดังนั้น นายทะเบียนไม่มีอำนาจที่จะไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับดังกล่าว

๑.๔ นอกจากนั้น นายทะเบียนได้ใช้เวลาในการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่านานมากคือ เกือบ ๔ เดือน จึงเกินกว่ากำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ ประกอบมาตรา ๑๕ วรรคสี่ ซึ่งกำหนดเวลาไว้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอ จึงเป็นการที่นายทะเบียนละเลยต่อกฎหมาย

๒. การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีมติเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖ หารับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งได้แจ้งให้หัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่าทราบ และได้ส่งสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบให้นายทะเบียนพรรคการเมืองชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๓. สรุปคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ให้เหตุผลในการปฏิเสธไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคชีวิตที่ดีกว่า ดังนี้

การยกเลิกข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) นั้นอาจทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีตำแหน่งไม่ครบตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งหากยกเลิกข้อความดังกล่าวอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

การเปลี่ยนแปลงข้อ ๒๗ เพื่อให้หัวหน้าพรรคมีอำนาจในการจัดตั้งสาขาพรรคในเขตเลือกตั้ง อาจไม่สอดคล้องกับอำนาจของคณะกรรมการบริหารพรรคตามข้อ ๒๑ (๘) ที่กำหนดให้คณะกรรมการบริหารมีอำนาจในการจัดตั้งสาขาพรรคและการตั้งกรรมการสาขาพรรคจะขัดกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๑ (๕) ที่กำหนดให้เลือกตั้งกรรมการสาขาพรรค

การเปลี่ยนแปลงข้อ ๒๘ ที่ให้เลือกตั้งกรรมการสาขาพรรคและมืองค์ประมุขในการเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า ๗ คน นั้นขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๑ (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กำหนดว่าข้อบังคับพรรคต้องมีรายการที่ (๕) แผนและกำหนด

เวลาในการจัดตั้งสาขาพรรค อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของกรรมการสาขาพรรคการเมืองและอำนาจหน้าที่ของกรรมการสาขาพรรคการเมือง และการกำหนดให้มีองค์ประชุมในการเลือกตั้งไม่ควรน้อยกว่า ๗ คน อาจมีจำนวนเท่ากับจำนวนคณะกรรมการสาขาพรรคตามข้อ ๒๘ ซึ่งทำให้ผู้ได้รับเลือกตั้งและผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวนเท่ากัน จึงไม่ชอบด้วยหลักการเลือกตั้ง

การแก้ไขข้อ ๔๐ ทำให้พรรคมีสมาชิกเข้าร่วมน้อยลงอันทำให้การตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารพรรคไม่ดีเท่าที่ควรและไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย

การแก้ไขข้อ ๔๔ ทำให้มีการประชุมใหญ่สาขาพรรคปีละครั้ง ทำให้ไม่สามารถจัดการประชุมใหญ่ในกรณีมีเรื่องเร่งด่วนและสำคัญได้ และไม่มีช่องทางให้กรรมการสาขาพรรคหรือสมาชิกพรรคสามารถแสดงสิทธิในการเข้าชื่อเพื่อขอเปิดประชุมอันอาจเป็นการตัดสิทธิของบุคคลเหล่านั้นได้ ซึ่งขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การแก้ไขข้อ ๕๕ เกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่สาขาพรรค ไม่เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคเข้ามีส่วนร่วม เพราะลดจำนวนตัวบุคคลลงทำให้การตรวจสอบการดำเนินงานไม่ได้ดี ซึ่งอาจขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๔. ปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาจากคำร้องของหัวหน้าพรรคชีวิตที่ดีกว่า คำชี้แจงของนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วมีปัญหาคือต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า คำสั่งไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าของนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองต้องมีนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนาระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบในเรื่องดังต่อไปนี้

.....

(๒) นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐”

.....

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่า...นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง...ไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง...(๒)...ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า “ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียน

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดแล้วให้นายทะเบียนปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองหรือรายการตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๕) ที่จดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๐ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียนและให้นำมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พิจารณาบทบัญญัติทั้งหลายจะเห็นได้ว่าหากพรรคการเมืองใดจะเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคก็จะต้องดำเนินการโดยถูกต้องตามกฎหมาย คือ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งต้องพิจารณาบทบัญญัติอื่นประกอบด้วย คือ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ เนื่องจากมาตรา ๓๓ วรรคสอง บัญญัติให้นำมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และมาตรา ๑๔ (๒) ซึ่งวางหลักไว้ว่านโยบายและข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องมีลักษณะที่ไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐ ซึ่งบัญญัติว่านโยบายและข้อบังคับของพรรคต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น เมื่อพรรคชีวิตที่ดีกว่ามีการแก้ไขข้อบังคับใหม่ ข้อบังคับใหม่นั้นก็ต้องไม่มีลักษณะที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคได้ แต่ถ้าข้อบังคับใหม่ขัดต่อหลักต่างๆ ดังกล่าว นายทะเบียนย่อมมีอำนาจไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคได้

๕. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยและคำวินิจฉัย

พิเคราะห์แล้ว จึงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาว่าเหตุผลที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่า ข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) ข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ ข้อ ๔๐ ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๕ เป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่ซึ่งแยกพิจารณาได้ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) เป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่

การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับข้อที่ ๒๐ ที่ให้ยกเลิกข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) ซึ่งระบุว่า “ถ้ากรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดให้ถือว่ากรรมการบริหารพรรคที่เหลือสิ้นสภาพลงด้วย เมื่อกรรมการบริหารพรรคว่างลงตาม (๑) - (๗) ให้หัวหน้าพรรคแต่งตั้งกรรมการบริหารพรรคที่เหมาะสมให้ทำหน้าที่แทน แต่ถ้าตำแหน่งที่ว่างนั้นเป็นตำแหน่งหัวหน้าพรรคให้รองหัวหน้าพรรคลำดับต้นทำหน้าที่แทน” นั้นขัดต่อมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองให้ต้องมีอย่างน้อย ๗ คน ซึ่งหากมีการยกเลิกข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) อาจทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีไม่ครบตามที่มาตรา ๑๒ บัญญัติไว้ได้ ดังนั้น การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) นั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ แล้ว

ประเด็นที่สอง การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับข้อ ๒๗ เป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่

การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคข้อที่ ๒๗ ที่ให้อำนาจหัวหน้าพรรคพิจารณาจัดตั้งสาขาพรรคในเขตเลือกตั้ง ซึ่งขัดต่อข้อบังคับพรรคข้อ ๒๒ (๑) ที่กำหนดอำนาจ

หน้าที่ของหัวหน้าพรรคโดยไม่มีหน้าที่ในการพิจารณาจัดตั้งสาขาพรรคในเขตเลือกตั้งย่อมขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และจึงเป็นการขัดต่อมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ คำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่ตอบรับดังกล่าวจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ แล้ว

ประเด็นที่สาม การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับข้อ ๒๕ เป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่

การที่ข้อบังคับพรรคข้อ ๒๕ ที่แก้ไขใหม่กำหนดให้เลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคตามข้อ ๒๘ กรณีประชุมเลือกตั้งต้องมียกประชุมไม่น้อยกว่า ๗ คน ทำให้จำนวนคณะกรรมการสาขาพรรคตามข้อ ๒๘ และจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมและผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมีจำนวนเท่ากัน และทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นไปได้น้อย จึงขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเป็นการขัดต่อมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ คำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองในการไม่ตอบรับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ แล้ว

ประเด็นที่สี่ การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับข้อ ๔๐ เป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่

การแก้ไขข้อบังคับข้อที่ ๔๐ ที่กำหนดให้จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรคให้ลดน้อยลงถึงสองครั้งทำให้สมาชิกพรรคไม่สามารถตรวจสอบหรือควบคุมพรรคหรือการกระทำของผู้บริหารพรรคได้เท่าที่ควร ซึ่งขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นการขัดต่อมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓

ประเด็นที่ห้า การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับข้อ ๔๔ เป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่

การแก้ไขข้อบังคับข้อที่ ๔๔ ในเรื่องการประชุมใหญ่สาขาพรรคที่ให้มีการประชุมใหญ่เพียงปีละหนึ่งครั้งนั้นทำให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการตรวจสอบหรือการดำเนินงานของพรรคน้อยมาก

และหากมีความจำเป็นหรือเรื่องเร่งด่วนก็ไม่สามารถดำเนินการประชุมได้ทันท่วงที อันเป็นการขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงขัดต่อมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ ประเด็นที่หก การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับข้อ ๔๕ เป็นไปโดยชอบด้วยเหตุผลตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่

การแก้ไขข้อบังคับข้อที่ ๔๕ เกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่สาขาพรรคให้ลดน้อยลงมาก ทำให้สมาชิกพรรคไม่สามารถตรวจสอบหรือควบคุมพรรคหรือการกระทำของผู้บริหารพรรคได้เท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้ว่ายอมขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงขัดต่อมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น การที่นายทะเบียนไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่าจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓

ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชีวิตที่ดีกว่า ข้อ ๒๐ วรรคสอง (๑๐) ข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ ข้อ ๔๐ ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๕ นั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ แล้ว

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ